

Hemşirelik Öğrencilerinin Epilepsiye İlişkin İlk Yardım Bilgileri

First Aid Knowledge of Nursing Students in Epileptic Cases

Sonay Baltacı Göktaş¹, Tülin Yıldız², Selmin Köse³

¹Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

²Namık Kemal Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Tekirdağ, Türkiye

³Bilim Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, İstanbul, Türkiye

Özet

Amaç

Epilepsi, çocukluk ve ergenlik çağında en sık görülen nörolojik bir hastalıktır. Epileptik nöbetlerde doğru yapılan ilk yardım uygulamaları hayat kurtarıcı olmakta birlikte oluşabilecek yaralanmaları engellemektedir. Araştırma, üniversite öğrencilerinin epilepsideki ilk yardım uygulamalarını incelemek amacı ile tanımlayıcı olarak yapıldı.

Materyal ve Metot

Araştırma Nisan 2014 – Mayıs 2014 tarihleri arasında, bir vakıf ve bir devlet üniversitesinde gerçekleştirildi. Evrenini iki üniversitede okuyan 1022 öğrenci, örnekleme ise çalışmanın yapıldığı günlerde okula devam eden ve araştırmaya katılmayı kabul eden 629 öğrenci oluşturdu. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan 17 soruluk soru formu kullanılarak toplandı. Verilerin analizi bilgisayar ortamında yüzdelerle değerlendirme yöntemi ve ki-kare testi kullanılarak yapıldı.

Bulgular

Çalışmamızda öğrencilerin yaş ortalaması 21.2 ± 2.3 (18-33) idi. Öğrencilerin %80.9 (n=509)'unun kız olduğu, %3.1 (n=202)'inin 1. sınıfta okuduğu, %94.8 (596)'inin acil durumlarda aranması gereken numarayı bildiği, %64.4 (n=405)'ünün üniversitede ilkyardım dersi aldığı, %43.9 (n=276)'unun ilkyardım eğitimini sürücü kurslarında ya da başka eğitim merkezlerinde aldığı belirlendi. Epilepside yapılacak olan ilkyardım girişimleri ile ilgili bilgi sorularında 2,3,4. sınıftaki öğrencilerin, 1. sınıfta okuyanlara öğrencilere göre doğru cevap verdikleri saptandı. Daha önce herhangi bir ilkyardım eğitimi alma ile ilkyardım yaklaşımı ilişkisine baktığımızda ise eğitim alanların almayanlara göre kısmen daha doğru bildikleri belirlendi.

Sonuç

İlkyardım dersi alan öğrencilerin almayanlara göre epilepside uygulanacak ilkyardım girişimlerini daha doğru bildikleri belirlendi. Gerek bölümlerde ilk yardım derslerinin okutulmaya başlanması, gerekse farklı merkezlerden ilkyardım eğitimin alınması ile bilgilerin bireylere doğru bir şekilde aktarılacağı ve toplumdaki ilkyardım bilgisinin artacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Epilepsi, ilkyardım, üniversite öğrencisi, hemşirelik

Abstract

Aim

Epilepsy is the common neurologic disease that can be seen in both early childhood period and puberty generally. A correct emergency management is vital in an epileptic seizure in terms of preventing mortality and possible physical traumas. This study is conducted in order to assess the knowledge levels of nursing students about emergency management of epileptic seizure.

Materials and Methods

The research is conducted on students of a foundation university and a public university between April 2014 and May 2014. Study population was consisting 1022 students of two universities whereas the study sample was consisting 629 students who approved to include in the study. Data were collected via a questionnaire consisting 17 questions which had been prepared by the researchers. Statistical analyses were performed with SPSS 21.0 package program. Pearson chi-square test and Fisher's exact test were used in comparison of categorical data. $P < 0.05$ was considered as statistically significant with a confidence interval of 95%.

Results

Mean age was calculated as 21.2 ± 2.3 (18-33). 80.9% (n: 509) was female and 32.1% (n: 202) was educating in 1st grade. 94.8% (n: 596) gave the correct answer for the emergency telephone number. 64.4% had an emergency management education during the university education period and 43.9% (n: 276) had emergency management education during driving license education or other education programs. Correct answer rates of 2nd, 3rd and 4th grade students about emergency management in epileptic seizure were significantly higher compared to 1st grade students. Students who received a prior emergency management education had considerable higher correct answer rates.

Conclusion

Students with a prior emergency management education had higher correct answer rate about emergency management in epileptic seizure. We can assert that including the emergency management lessons in education program of other disciplines may be in benefit of increasing the knowledge level of community.

Keywords: Epilepsy, emergency management, university student, nursing

Corresponding Author / Sorumlu Yazar:

Dr. Sonay Baltacı Göktaş
Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye
Tel: +90 216 681 51 00
E-posta: sgoktas@medipol.edu.tr

Article History / Makale Geçmişi:

Date Received / Geliş Tarihi: 03.05.2015
Date Accepted / Kabul Tarihi: 19.06.2015

Giriş

Epilepsi serebral, kortikal veya subkortikal nöronların periyodik ve aşırı elektriksel deşarjlarına bağlı şuur kaybı, çeşitli hareket, duyu, otonomik ve psişik bozukluklarla karakterize olan hastalık tablosu olarak tanımlanmıştır¹. Normal popülasyonda görülme sıklığı %0,5-0,7 arasında değişiklik göstermektedir. Epilepsinin etyolojisinde; konjenital bozukluklar, travmalar, toksik olaylar, vasküler lezyonlar, sistemik ve dejeneratif hastalıklar dikkati çekmektedir. Bu hastalığın patofizyolojisi ve tedavisi hakkında büyük ilerlemeler elde edilmiş olmasına rağmen; en iyi koşullar altında bile hastaların sadece 2/3'lük kısmı ilaç tedavisinden fayda görmektedir². Hastalığın etyolojisine göre nöbet sırasında hastaya yapılacak ilk müdahalenin şekli değişiklik gösterebildiğinden hastalığı ve hastayı iyi tanımak özellikle sağlık çalışanları açısından önemlidir. Epilepsi hakkında halkın arasındaki bilgi düzeyi düşük olmakla birlikte bu konuda çok fazla yanlış bilgi bulunmaktadır. Bu yanlış bilgilerin nöbet geçiren bir hastaya uygulanması herhangi bir fayda sağlamayacağı gibi hastaya kalıcı hasarlar da verebilir³. Bu konudaki bilgi ve pratik eksikliği ilkyardım eğitimleri ile giderilebilir⁴.

Epilepsi hastalarının karşılaştığı günlük sorunlar içerisinde bu hastalığın farklı toplumlardaki algısı da büyük önem taşımaktadır. Özellikle eğitim seviyesinin düşük olduğu toplumlarda epilepsi hastalığının bir çeşit büyücülük, doğa üstü bir olay veya bulaşıcı bir hastalık olduğuna inanan kişilerin sayısı oldukça yüksektir. Epilepsinin yaygın olarak görüldüğü Kamerun'da yapılan bir çalışmada tıp öğrencileri ve yeni eğitim almış doktorların epilepsi hakkında yüksek düzeyde bilgi sahibi olmalarına karşın beklenmeyen bir

şekilde negatif bir tutum takındıkları ve yanlış tedavi uygulayabildikleri gösterilmiştir⁵. Özellikle buna benzer ülkelerde sağlık sistemindeki eksiklikler nedeniyle bazı bölgelerde sadece hemşireler sağlık hizmeti sunmaktadır ve epilepsi hastalarına da ilk yardım yapmak, müdahale etmek durumunda kalabilmektedirler⁶. Özellikle bu tür ülkelerde eğitim alan hemşirelik öğrencilerinin epilepsi konusunda daha yüksek bilgi düzeyine sahip olması gerektiği gerçeğini ortaya koymaktadır. Yapılan çalışmalarda epilepsi ile ilgili bilgi düzeyi yüksek sağlık çalışanlarının varlığının hastaların yaşam kalitesini olumlu şekilde etkileyeceği belirtilmiştir^{7,8}. Ayrıca Kamerun'da yapılan bir çalışmada hemşirelere epilepsi konusunda daha iyi bir eğitim verilmesi halinde epilepsi hastalarına verilen sağlık hizmeti kalitesinin artacağı belirtilmiştir⁶. Hemşirelere yönelik bu konudaki eğitimin içeriğinin zenginleştirilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi için mevcut eğitim alan hemşirelik öğrencilerinin bilgi düzeyleri ve yaklaşımlarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Epilepsi atağı sıklıkla yaralanma veya hayatı tehdit eden durumlara neden olabilen acil bir tablodur. Hastalarla daha uzun süre geçiren sağlık çalışanı grubu olarak hemşirelerin bu konuda yeterli bilgi sahibi olması büyük önem taşımaktadır. Epilepsi konusunda verilen eğitimin yeterli olmadığı, müfredat ve konu içeriklerinin geliştirilmesi gerektiği yapılan çalışmalarda belirtilmiştir⁹. Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin epilepsi ve epilepsi atağına yaklaşım konularında bilgi düzeylerini belirlemek amacı ile gerçekleştirildi.

Materyal ve Metot

Araştırma devlet ve özel bir vakıf üniversitesinde yürütüldü. Araştırmanın evrenini 2013-

2014 eğitim öğretim yılında öğrenim gören 1022 hemşirelik yüksekokulu öğrencisi, örnekleme ise çalışmanın yapıldığı günlerde okula devam eden ve araştırmaya katılmayı kabul eden 629 öğrenci oluştu.

Veriler konuya ilişkin literatürlerden yararlanılarak araştırmacılar tarafından hazırlanan 17 soruluk anket formu kullanılarak toplandı. Anket formunun ilk bölümünde demografik özelliklerle ilgili sorulara (öğrencilerin yaşları, hangi sınıfta öğrenim gördükleri vb.) yer verildi. Anket formunun ikinci bölümü ise ilkyardım konusuna yönelik olarak hazırlandı. Bu bölümde öğrencilerin epilepsi ile ilgili bilgilerini değerlendirmeye ve epilepsi atağı esnasında yapılacak müdahaleler ile ilgili bilgileri sorgulandı. Araştırma öncesi kurumdan izin alındı. İzin sonrası anket formu araştırmacılar tarafından belirlenen günde öğrencilere dağıtılarak uygulandı.

İstatistiksel analiz SPSS 21.0 paket programı ile yapıldı. Kategorik verilerin karşılaştırılmasında ise Pearson Ki-Kare testi ve Fisher Exact test kullanıldı. Sonuçlar % 95 güven aralığında, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyi ile değerlendirilmiştir. $P < 0,05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

Bulgular

Öğrencilerin demografik verileri Tablo 1'de verilmiştir. Öğrencilerin 405'i (%64.4) üniversite eğitimleri süresince ilk yardım dersi aldığını, daha önceki eğitimleri süresince herhangi bir ilkyardım eğitimi aldığını, 353'ü (%56,1) daha önceki eğitimleri süresince (kurs, seminer) herhangi bir ilkyardım eğitimi almadığını belirtti.

Öğrencilerin 605'i (%96.2) ailede epilepsi hastası olmadığını, 419'u (%66.6) epileptik nöbet geçiren biri ile karşılaşmadığını,

karşılaşan öğrencilerin ise 43'ü (%20.4) evde, 37'si (%17.5) iş ortamında, 39'u (%18.5) okulda, 92'si (%43.6) dışarda epileptik nöbet geçiren biri ile karşılaştığını belirtti.

Tablo 1. Öğrencilerin demografik özellikleri

Demografik özellikler	n	%	
Yaş	18-20	280	44.5
	21-23	262	41.7
	24 ve üstü	87	13.8
Cinsiyet	Kadın	509	80.9
	Erkek	120	19.1
Sınıf	1.sınıf	202	32.1
	2.sınıf	169	26.9
	3.sınıf	148	23.5
	4.sınıf	110	17.5
Kalınan yer	Ailesiyle	133	21,1
	Evde tek başına	32	5,1
	Yurtta	298	47,4
	Arkadaşlarıyla	166	26,4

Öğrencilerinin tamamına yakınının ambulans iletişim numarasının 112 olduğunu bildiği görüldü. (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin epilepsiye ilişkin bilgi düzeyi

Bilgi düzeyleri	n	%	
İlk yardım dersi alma	Evet	405	64,4
	Hayır	224	35,6
Daha önce herhangi bir ilkyardım eğitimi alma	Evet	276	43,9
	Hayır	353	56,1
Ailede epilepsi hastası olma durumu	Var	24	3,8
	Yok	605	96,2
Epileptik nöbet geçiren bir kişi ile karşılaşma	Evet	210	33,4
	Hayır	419	66,6
Epileptik nöbet geçiren bir kişi ile karşılaşma yeri	Evde	43	20,4
	İş ortamında	37	17,5
	Okulda	39	18,5
	Dışarıda	92	43,6
Ambulans çağırma	155	19	3,0
	184	4	0,6
	112	596	94,8
	110	10	1,6

Öğrencilerin sınıf düzeyi ile epileptik nöbet sırasındaki ilkyardım müdahalesi bilgisi arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişki saptandı. 1. sınıfta okuyan öğrenciler

ile 2., 3., ve 4. sınıfta okuyan öğrenciler karşılaştırıldığında 2., 3. ve 4. sınıfta okuyan öğrencilerin anket sorularına daha yüksek oranda doğru cevap verdikleri görüldü. Hastanın kasılmasını durdurmaya çalışma, sıkın giysileri gevşetme, ağız yolu ile bir şeyler

verme, soğan veya sarımsak koklatmak, kalp masajı ve suni solunuma başlama sorularının χ^2 ve p değerleri sırası ile 253,8 ve 0,000, 15,87 ve 0,014, 72,80 ve 0,000, 201,43 ve 0,000, 160,77 ve 0,000, 132,84 ve 0,000 olarak saptandı (Tablo 3).

Tablo 3: Öğrencilerin sınıfı ile epilepsiye ilişkin bilgi düzeyi arasındaki ilişki

		1. Sınıf		2. sınıf		3. Sınıf		4. Sınıf		P
		n	%	n	%	n	%	n	%	
Sara Krizinde Hastanın Kasılması Durdurmaya Çalışma	Evet	81	%40,1	16	%9,5	9	%6,1	7	%6,4	$\chi^2=253,8$ $p=0,000$
	Hayır	58	%28,7	149	%88,2	135	%91,2	101	%91,8	
	Bilmiyorum	63	%31,2	4	%2,4	4	%2,7	2	%1,8	
Sıkın Giysileri Gevşetme	Evet	177	%87,6	163	%96,4	141	%95,3	104	%94,5	$\chi^2=15,87$ $p=0,014$
	Hayır	6	%3,0	2	%1,2	3	%2,0	3	%2,7	
	Bilmiyorum	19	%9,4	4	%2,4	4	%2,7	3	%2,7	
Ağızdan Herhangi Bir şey Verme	Evet	15	%7,4	3	%1,8	6	%4,1	5	%4,5	$\chi^2=72,80$ $p=0,000$
	Hayır	146	%72,3	160	%94,7	142	%95,9	102	%92,7	
	Bilmiyorum	41	%20,3	6	%3,6	0	%0,0	3	%2,7	
Ellerini Ve Çenesini Açma	Evet	115	%56,9	23	%13,6	34	%23,0	20	%18,2	$\chi^2=201,4$ $p=0,000$
	Hayır	41	%20,3	138	%81,7	110	%74,3	87	%79,1	
	Bilmiyorum	46	%22,8	8	%4,7	4	%2,7	3	%2,7	
Soğan Sarımsak Koklatma	Evet	37	%18,3	8	%4,7	12	%8,1	3	%2,7	$\chi^2=160,7$ $p=0,000$
	Hayır	71	%35,1	139	%82,2	122	%82,4	100	%90,9	
	Bilmiyorum	94	%46,5	22	%13,0	14	%9,5	7	%6,4	
Sara Krizinde Kalp Masajı Ve Suni Solunuma Başlama	Evet	18	%8,9	14	%8,3	5	%3,4	4	%3,6	$\chi^2=132,8$ $p=0,000$
	Hayır	82	%40,6	129	%76,3	128	%86,5	98	%89,1	
	Bilmiyorum	102	%50,5	26	%15,4	15	%10,1	8	%7,3	

Daha önce herhangi bir ilkyardım dersi alma ile epileptik nöbet geçiren bir hastaya yaklaşım ile ilgili yöneltilen sorular arasındaki ilişkiler incelendiğinde sıkın giysileri gevşetme ve ağızdan herhangi bir şey verme soruları haricindeki sorular için istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptandı. Hastanın kasılmasını durdurmaya çalışma, sıkın giysileri gevşetme, ağız yolu ile bir şeyler verme, soğan veya sarımsak koklatmak, kalp masajı ve suni solunuma başlama sorularının χ^2 ve p değerleri sırası ile, 46,226 ve 0,000, 1,439 ve 0,487, 3,637 ve 0,162, 27,775 ve 0,000, 33,513 ve 0,000, 27,377 ve 0,000 olarak bulundu (Tablo 4).

Tartışma

Epilepsi atakları esnasında hastanın yanında

bulunan kişilerin konu ile ilgili bilgi düzeyleri hastaya yapılacak müdahale üzerinde önemli düzeyde etkilidir. Yapılan yanlış uygulamalar kalıcı bir hasar bırakabilir ve epilepsi müdahale edilmemesi durumunda mortalite ile sonuçlanabilecek bir klinik tablo ortaya çıkabilir. Ayrıca hastalık hakkında yetersiz bilgi sahibi olunması bu hastaların toplum nezdindeki algısını da etkilemekte ve bu bireylerin iş bulmaları, evlenmeleri yönünde engeller oluşturarak toplumdan dışlanmasına dahi yol açabilmektedir¹⁰. Dolayısıyla epilepsi hastalığı ve ataklar esnasında yapılacak müdahale hakkında bilgi sahibi olunması büyük önem arz etmektedir. Yapılan bir çalışmada hemşire ve hekimler epilepsi hastalarında kullanılan ilaçlar ve acil durumda yapılacak müdahalelerin en önemli iki başlık olduğunu

bildirmişlerdir¹¹.

Epilepsi hastalarıyla sürekli olarak ilgilenen, bu hastalarla hekimlerden daha fazla zaman geçiren ve acil durumlarda ilk müdahaleyi yapan ekip içinde yer alan hemşirelerin de bu hastalıkla ilgili yeterli bilgi düzeyine sahip

olmaları önemlidir. Dolayısıyla hemşirelik eğitimi veren kurumların müfredatlarının bu doğrultuda hazırlanması, eksikler mevcut ise gerekli iyileştirmelerin yapılması gerekmektedir. Günümüzde bu konuda farkındalığın artması ve alınan koruyucu önlemler, tedavinin başarısını artırmaktadır.

Tablo 4: Daha önce herhangi bir ilkyardım dersi almak ve epilepsiye ilişkin bilgi düzeyi arasındaki ilişki

		Evet		Hayır		P
		n	%	n	%	
Sara Krizinde Hastanın Kasılması Durdurmaya Çalışma	Evet	26	%9,4	87	%24,6	$\chi^2=46,226$ $p=0,000$
	Hayır	233	%84,4	210	%59,5	
	Bilmiyorum	17	%6,2	56	%15,9	
Sıkan Giysileri Gevşetme	Evet	258	%93,5	327	%92,6	$\chi^2=1,439$ $p=0,487$
	Hayır	4	%1,4	10	%2,8	
	Bilmiyorum	14	%5,1	16	%4,5	
Ağızdan Herhangi Birşey Verme	Evet	9	%3,3	20	%5,7	$\chi^2=3,637$ $p=0,162$
	Hayır	249	%90,2	301	%85,3	
	Bilmiyorum	18	%6,5	32	%9,1	
Ellerini ve Çenesini Açma	Evet	56	%20,3	136	%38,5	$\chi^2=27,775$ $p=0,000$
	Hayır	196	%71,0	180	%51,0	
	Bilmiyorum	24	%8,7	37	%10,5	
Soğan Sarımsak Koklatma	Evet	12	%4,3	48	%13,6	$\chi^2=33,513$ $p=0,000$
	Hayır	222	%80,4	210	%59,5	
	Bilmiyorum	42	%15,2	95	%26,9	
Sara Krizinde Kalp Masajı ve Suni Solunuma Başlama	Evet	15	%5,4	26	%7,4	$\chi^2=27,377$ $p=0,000$
	Hayır	221	%80,1	216	%61,2	
	Bilmiyorum	40	%14,5	111	%31,4	

Epilepsi nöbetinde uygun ilk yardım hayat kurtarıcı olup, toplumun bütün bireylerinin, sağlık eğitimi görsün ya da görmesin her türlü koşulda yapması gereken bir uygulamalar bütünüdür⁶. Öğrencilerin yarıya yakın bir kısmının üniversite eğitimi süresince ilkyardım dersi almamaları, yarından fazlasının ise daha önceki eğitimleri süresince ilkyardım eğitimi almamaları acil bir nörolojik olgu olan epilepsi atağı sırasındaki yaklaşımları üzerinde etkili olacaktır.

Üniversitede verilen eğitim süresince birinci sınıftan başlayarak ilkyardım dersinin verilmesi epilepsi hakkında daha geniş bilgiye sahip hemşirelerin yetiştirilmesine yardımcı olabilir. Ayrıca daha önceki eğitim basamaklarında yine ilkyardım derslerinin verilmesi de sağlıkla ilgili bir branş seçmeyecek olan bireylerin de

epilepsi ile ilgili daha geniş bilgi sahibi olmalarına yardımcı olabilir. Bu tarz bir eğitim toplumda epilepsi hastaları ile ilgili yanlış bilgilerin azalmasına dolayısıyla epilepsi hastalarının sosyal statülerinin iyileştirilmesine ve yanlış müdahalelerle hastaya zarar verecek muhtemel girişimlerin de azaltılmasında yardımcı olacaktır¹².

Çalışmada öğrencilerin sınıfı ve daha önceki eğitimleri süresince ilkyardım dersi almaları ile bilgi düzeyleri arasında ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Sonuçlara göre sınıf seviyesi arttıkça epilepsi konusundaki bilgi de istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artış göstermektedir. Bu da hemşirelik öğrencilerine verilen eğitimin epileptik nöbette hastaya yaklaşım konusunda öğretici olduğunu göstermektedir. Öğrencilere yöneltilen tüm

sorularda eğitim düzeyi arttıkça doğru yanıt oranı istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artış göstermiştir. Fakat sorulara yanlış yanıt veren veya bilmiyorum şeklinde yanıtlayan öğrencilerin 4. sınıfta bile bulunmaları eğitim düzeyinin istenilen düzeyde olmadığı, bazı geliştirmelere ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Üniversite öncesi eğitimleri süresince herhangi bir yerde ilkyardım dersi almak da tüm sorularda doğru cevap verme oranını istatistiksel olarak artırırken bu artış bazı sorularda istatistiksel olarak anlamlı düzeyde saptanmıştır. Bu bulgu diğer eğitimler sırasında ilkyardım dersi almış olmanın önemini ortaya koymaktadır. İlkyardım dersinin zorunlu eğitim periyodu boyunca tüm öğrencilere verilmesi toplumdaki genel bilgi düzeyinin artmasına yardımcı olacaktır. Yapılan bir çalışmada epilepsi konusunda eğitim alan sağlık personelleri arasında bile bilgi düzeyinin yaklaşık %50 düzeyinde kaldığı gösterilmiştir¹³. Bu sonuç sürekli eğitimin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Epileptik nöbet hayatı tehdit eden bir tabloya dönüşebilir ve uzamış nöbetlerde tıbbi müdahale yapılmasının gecikmesi hastanın kaybedilmesine bile neden olabilir. Dolayısıyla böyle bir durumda hastanın yakınında bulunan kişilerin bu konuda bilgi sahibi olmaları büyük önem taşır. Böyle bir durumda ilk müdahaleyi yapan ekip içinde yer alan hemşirelerin de epilepsi ile ilgili yeterli düzeyde bilgiye sahip olması hayati öneme sahiptir.

Sonuç

Yapılan çalışma ile Türkiye'deki hemşirelik öğrencilerinin epileptik nöbet sırasında yapılacak girişimler ile ilgili bilgi düzeyleri, mevcut eğitim içeriği ve düzeyinin yeterli olup olmadığının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bilgilere göre hemşirelik öğrenci-

lerin bu konuda daha fazla bilgi sahibi olmaları, dolayısıyla mevcut eğitim programında değişiklikler/eklemeler yapılması gerektiği görülmektedir. En uygun eğitim müfredatının belirlenmesi için daha geniş, farklı eğitim programlarını kapsayan çok merkezli yeni çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Kaynaklar

1. Fisher RS, van Emde Boas W, Blume W, Elger C, Genton P, Lee P, Engel J Jr. Epileptic seizures and epilepsy: definitions proposed by the International League Against Epilepsy (ILAE) and the International Bureau for Epilepsy (IBE). *Epilepsia*. 2005;46(4):470-2.
2. de Boer HM, Mula M, Sander JW. The global burden and stigma of epilepsy. *Epilepsy Behav*. 2008;12(4):540-6.
3. Mbuba CK, Ngugi AK, Newton CR, Carter JA. The epilepsy treatment gap in developing countries: a systematic review of the magnitude, causes, and intervention strategies. *Epilepsia*. 2008;49(9):1491-503.
4. Lee MM, Lee TM, Ng PK, Hung AT, Au AM, Wong VC. Psychosocial Well-Being of Carers of People with Epilepsy in Hong Kong. *Epilepsy Behav*. 2002;3(2):147-57.
5. Njamnshi AK, Angwafor SA, Baumann F, Angwafo FF, 3rd, Jallon P, Muna WF. Knowledge, attitudes, and practice of Cameroonian medical students and graduating physicians with respect to epilepsy. *Epilepsia*. 2009;50(5):1296-9.
6. Njamnshi AK, Tabah EN, Bissek AC, Yepnjo FN, Angwafor SA, Dema F, Fonsah JY et al. Knowledge, attitudes and practices with respect to epilepsy among student nurses and laboratory assistants in the South West Region of Cameroon. *Epilepsy Behav*. 2010;17(3):381-8.
7. Fonseca LC, Tedrus GM, Costa AC, Luciano PQ, Costa KC. Knowledge and attitude toward epilepsy among health area students. *Arq Neuropsiquiatr*. 2004;62(4):1068-73.
8. Mason C, Fenton GW, Jamieson M. Teaching medical students about epilepsy. *Epilepsia*. 1990;31(1):95-100.
9. Tedrus GM, Fonseca LC, Vieira AL. Knowledge and attitudes toward epilepsy amongst students in the health area: intervention aimed at enlightenment. *Arq Neuropsiquiatr*. 2007;65(4B):1181-5.

10. Zielinska A, Klos E, Talarska D. Youth's knowledge and attitude to epilepsy. *Rocz Akad Med Bialymst.* 2005;50 Suppl 1:99-101.
11. Dilorio C, Faherty B, Manteuffel B. Learning needs of persons with epilepsy: a comparison of perceptions of persons with epilepsy, nurses and physicians. *J Neurosci Nurs.* 1993;25(1):22-9.
12. Long L, Montouris G. Knowledge of women's issues and epilepsy (KOWIE-II): a survey of health care professionals. *Epilepsy Behav.* 2005;6(1):90-3.
13. Fernandes PT, Noronha AL, Sander JW, Bell GS, Li LM. Training the trainers and disseminating information: a strategy to educate health professionals on epilepsy. *Arq Neuropsiquiatr.* 2007;65:14-22.